

Våren 2011

Högskolan Kristianstad

Kandidatuppsats i religion

Kurs SRE62L

15 högskolepoäng

In the Name of God

En studie om hur religiösa budskap kommer till uttryck i hårdrockstexter

Författare:

Martin Andersson

Handledare:

Zenita Johansson

Examinator:

Mats Bergenhorn

Abstract

Uppsatsen handlar om hur religion kan användas samt komma till uttryck i hårdrockstexter. Undersökningen har skett genom analys av åtta olika låttexter, som belyser olika aspekter av religionen. Analysen tog fasta på texternas religiösa budskap, användandet av eventuella religiösa metaforer samt hur texterna kan ses som en del av en religiös mångfald. Metoden som har använts är en kvalitativ textanalys med en hermeneutisk utgångspunkt. Som teori valdes Rodney Starks ”fortlevnadsteori” som utgår från den ”rational choice”-teoretiska modellen. Resultatet av undersökningen visade på en stor bredd av budskap. I ett av fallen kunde en vädjan om att börja tro på Gud uttydas, i två andra fanns en underton av varning för destruktiva sekter, två av texterna kritiserade kristendomen utifrån två olika aspekter och slutligen fanns två texter med ett direkt sataniskt och individualistiskt budskap. Direkta religiösa metaforer förekom endast i två texter. Vad gäller den religiösa mångfalden kunde man konstatera att texterna i flera fall kan vara ett uttryck för detta. Detta gäller inte minst i en tid då privatreligiositet sakta utkonkurrerar den organiserade, traditionella religionen och med tanke på de närmast religiösa känslor som musiken kan väcka hos lyssnaren. Detta förklaras genom att tron finner nya sätt att nå ut till människor, vilket även är relaterat till hur samhällsmönstret förändras.

Nyckelord: Hårdrock, musik, textanalys, kristendomen, satanism, religionskritik, fundamentalism

FÖRORD

Musik har varit en mycket viktig del av mitt liv så länge jag kan minnas. Det var däremot först vid tio års ålder som jag på allvar blev ordentligt intresserad av rockmusik, främst hårdrock från 1970- och 1980-talet. Mina förvärvade veckopengar spenderades ganska snart på skivor med Iron Maiden, AC/DC, Black Sabbath, Deep Purple, Dream Theater, Yngwie Malmsteen och Kiss. Efter en tid började jag även spela gitarr och började imitera mina hjältar så gott jag kunde. Fram till idag har jag spelat i en rad konstellationer på festivaler, fritidsgårdar, kulturhus och andra arrangemang, men jag har även fått träffa en massa trevliga människor och skaffat mig många roliga (och ibland galna) minnen. Inget av detta hade hänt om det inte hade varit för att rockmusiken gjorde ett så starkt intryck på mig kring slutet av 1990-talet.

Jag slutar aldrig att fascineras av musik och dess påverkan på människor, jag talar av egen erfarenhet. Idag lyssnar jag även på klassisk musik, blues och även en del jazz. Men inget får min puls att skjuta i höjden lika mycket som när jag hör ett riktigt melodiskt gitarrsolo med ett fulltaligt band som kompar i bakgrunden. Det är en mycket speciell och kraftfull musikgenre som väcker känslor hos lyssnaren som jag inte har upplevt inom någon annan musikstil. Jag kommer exempelvis aldrig att glömma det hysteriska mottagande den brittiska gruppen Iron Maiden fick på Stockholms stadion sommaren 2003. Ett mottagande som fick sångaren Bruce Dickinson att bli rörd till tårar inför 32 000 personer... då insåg jag att det inte bara handlade om musiken. Det var en speciell sorts gemenskap, alla som befann sig där var i det ögonblicket som en stor familj.

Efter några år upptäckte jag att det fanns hårdrocksband som förmedlade ett direkt kristet budskap. Vid det laget hade jag redan blivit intresserad av religion och livsfrågor och jag hade märkt att andra band som inte var uttalat kristna ibland använde sig av referenser till Bibeln i sina texter. Det var detta som drev mig till att till slut skriva denna uppsats.

Slutligen vill jag passa på att tacka min fantastiska handledare Zenita Johansson för värdefulla tips, idéer och givande samtal som har varit ovärderliga i arbetsprocessen!

Martin Andersson

Kristianstad, maj 2011

INNEHÅLL

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Tidigare forskning	2
1.3 Disposition	3
1.4 Metod	3
1.4.1 Den hermeneutiska spiralen	4
1.5 Urval	5
1.6 Begreppsdefinition	5
1.7 Teoretisk utgångspunkt	5
2. BAKGRUND	7
2.1 Hårdrockens historia	6
2.1.2 En genre omgärdad av åsikter	8
2.2 Från relativ ofarlighet till allvar?	10
2.3 Kristen hårdrock	12
3. ÅTTA TEXTER – FLERA BUDSKAP	13
3.1 Bibeln som tema	13
3.1.1 Metallica – Creeping death	13
3.1.2 Rob Rock – Lion of Judah	16
3.2 Fundamentalism som tema	18
3.2.1 Dream Theater – In the name of God	18
3.2.2 Evergrey – In the wake of the weary	21
3.3 Religionskritik som tema	23
3.3.1 Slayer – Jesus saves	23
3.3.2 Iron maiden – Holy smoke	25
3.4 Satanism som tema	28
3.4.1 Dark Funeral – King anitchrist	28
3.4.1 Morbid angel – Blasphemy	30
4. RESULTAT OCH DISKUSSION	33
4.1 Resultat	33
4.2 Diskussion	34
4.3 Vidare forskning	36
5. SAMMANFATTANDE AVSLUTNING	37
6. REFERENSER	39

1. INLEDNING

Rockmusiken tycks under hela sin livstid ha varit föremål för diskussion och kontroverser. Varje epok i historien har haft sin beskärda del av moralpanik i olika former och jag är övertygad om att detta inte är något som kommer att ändras. Rockmusiken fick sitt stora genombrott tack vare framförallt Elvis Presley under 1950-talet. Det dröjde inte speciellt länge innan uppfattningen om att det rörde sig om djävulens musik spred sig. Rocken byggde på jazzmusiken och bluesen, musikgenrer som traditionellt sågs som ”svarta” med sin speciella rytm som användes inom sk ”hednisk kultur”. Detta togs tillvara av Elvis Presley som utvecklade ett scenspråk som många uppfattade som ytterst provocerande.¹

Det är dock viktigt att nämna att det inte enbart är rockmusiken som har förknippats med djävulen. Detta är snarare något som tycks gälla all populärmusik. Förr i tiden hände det även att det uppstod myter om musiker som utmärkte sig genom sin skicklighet. Exempel på detta är violinisten Nicolò Paganini och bluesgitarristen Robert Johnson. Dessa herrar blev båda föremål för myten om att de skulle ha sålt sina själar till djävulen för att uppnå skicklighet på sina respektive instrument.²

Vissa bands och artisters intresse för andlighet och ockultism började vakna upp på 1960-talet. Vid denna tid började stora grupper ungdomar på allvar att revoltera mot tidigare generationers normer och värderingar. Det blev mer och mer vanligt att ungdomar började intressera sig för österländska religioner och vuxenvärldens kristna konservatism såg som alltmer förlegad; i spetsen för denna utveckling fanns framförallt The Beatles. The Rolling Stones var inte heller främmande för detta, men lät istället sina texter och skivomslag genomsyras av en mörkare form av andlighet.³

Vad gäller rocken, och framförallt hårdrocken, så finns det en rad klyschor som man stöter på titt som tätt. Jag har lyssnat på denna typ av musik sedan tioårsåldern och har märkt att det i stort sätt alltid är samma kritik som framförs mot genren. Vanligast är nog att sångaren ”bara skriker”, tätt följd av att musikerna är djävulsdyrkare och att texterna bara handlar om alkohol, sex, droger och hyllningar till djävulen. Trots min ringa ålder när jag introducerades till denna typ av musik, så märkte jag ganska snabbt att inget av detta stämde i någon större

¹ Håkansson, Paula; Johansson, Zenita. *Satan i cd'n – Om satanism, provokation och samhällskritik i rockmusiken*. 1993, s.3.

² Arlebrand, Håkan; Wallin, Kerstin. *Den onde – från forna tiders djävulstro till modern satanism*. Örebro 2001, s.168-169.

³ Arlebrand & Wallin. 2001, s.169-170.

utsträckning. Framförallt kritiken mot texterna kändes helt obefogad när jag med min skolengelska i bakhuvudet hjälpligt satt och tydde texterna i cd-häftena. Med tiden har jag även insett att de största artisterna inom genren aktivt tar avstånd från sk ”djävulsdyrkan”. Däremot är flera textförfattare inom genren mycket förtjusta i att använda sig av religiösa symboler, religiösa teman samt metaforer i sina texter; ibland även direkta referenser till Bibeln. Det är detta symbolspråk som denna uppsats handlar om.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur religion kan komma till uttryck i hårdrockstexter. Utifrån detta syfte har jag formulerat tre stycken frågeställningar, enligt följande:

- Vad är budskapet med texten?
- Vilka eventuella religiösa metaforer förekommer i texterna och vad representerar dessa?
- Hur kan man se hårdrockstexterna som en del av en religiös mångfald?

1.2 Tidigare forskning

Jag är ganska övertygad om att det har gjorts studier snarlika min, och säkerligen även med liknande frågeställningar. Jag har däremot inte kunna kunnat finna några sådana. Överhuvudtaget så har det skrivits väldigt lite i Sverige om hårdrocksmusiken och de studier som gjorts har oftast handlat om dess estetik, ideal och dess påverkan på ungdomskulturer. Om man dessutom ska koppla samman detta med religionsvetenskapen, så blir området ännu mindre.

Ett undantag från detta är boken *Talande tro* med Göran Larsson som redaktör. I denna bok skriver tolv religionsvetare om hur ungdomar använder sig av religion i sitt identitetsskapande. Detta blir belyst ur en rad olika perspektiv där bland annat black metal-genren tas upp utav Thomas Bossius i artikeln ”I skuggan av nattens herre – om musik, religion och rasism i den nordiska black metal-kulturen”. Det Bossius kommer fram till är att det inom black metal-kulturen existerar ett kulturrasistiskt tänkande där framförallt den fornnordiska religionen, vikingatiden och den nordiska naturen hyllas. En konsekvens av detta är inte sällan ett förakt för ett mångkulturellt samhälle. Bossius menar att trots subkulturens dåliga rykte på grund av bland annat kyrkobränder i Norge och Sverige i början av 1990-talet,

så kommer musiken först och är viktigast. Någon politisk rörelse är det med andra ord inte frågan om.⁴

Ett ännu mer relevant arbete för denna uppsats är annars *Satan i cd'n* skriven av Zenita Johansson och Paula Håkansson. Uppsatsen fokuserar på hur rockmusiken ger uttryck för olika aspekter av samhällskritik i sina texter. Ämnen som berörs är bland annat miljöförstöringen, TV-predikanter och rasmotsättningar, men även satanism inom rockmusiken och hur pass ”äkta” den kan sägas vara hos musikerna.

1.3 Disposition

Under de kommande rubrikerna kommer jag att beskriva min metod för analysen samt vilken teori som jag har utgått ifrån. Därefter kommer kapitel två, som innehåller en relativt kort sammanfattning av hårdrockens historia med en viss betoning på texters budskap och de kontroverser som detta har orsakat genom åren. Här kommer jag även att ta upp en av de mer extrema grupperna inom genren som i början av 1990-talet gav hårdrocken riktigt dåligt rykte. Som en kontrast till detta kommer därefter en rubrik som berättar kort om olika kristna hårdrocksband. I kapitel tre presenteras slutligen själva undersökningen, som tar sin utgångspunkt i åtta olika texter utifrån fyra olika teman. Dessa teman har jag valt att kalla ”Bibeln som tema”, ”Fundamentalism som tema”, ”Religionskritik som tema” och slutligen ”Satanism som tema”.

Analysen sker fortlöpande; under varje låttext-rubrik finns alltså ingen underrubrik som är vigd åt enbart analys. Detta är ett medvetet val för att läsningen inte ska bli ryckig. I kapitel fyra kommer en kort sammanfattning av resultatet av undersökningen samt en diskussionsdel med reflektioner kring ämnet. Kapitlet avslutas med ett kort avsnitt om hur en större undersökning kring samma tema hade kunnat se ut. Uppsatsen avslutas med kapitel fem, som innehåller en övergripande sammanfattning av uppsatsens undersökning, bakgrund samt diskussionsdel.

1.4 Metod

Som metod för min analys har jag valt en kvalitativ textanalys med en hermeneutisk utgångspunkt. Inom hermeneutiken är syftet att skapa mening ur texter genom tolkning. Inom

⁴ Bossius, Thomas. ”I skuggan av maktens herre – om musik, religion och rasism i den nordiska black metal-kulturen” i Göran Larsson (red). *Talande tro – ungdomar, religion och identitet*. Lund 2003, s.191.

hermeneutiken gör man även åtskillnad mellan en texts manifesta och dess latent budskap. Gränsen mellan dessa begrepp kan vara flytande, men kortfattat så är det manifesta budskapet i en text det som man kan utläsa med en gång. Det latent budskapet är däremot det som inte kan utläsas direkt, utan snarare står ”mellan raderna”.⁵ Med tanke på uppsatsens syfte och mina frågeställningar så är det naturligtvis det latent budskapet som kommer att stå i fokus.

1.4.1 Den hermeneutiska spiralen

Ett viktigt begrepp inom hermeneutikens tolkning är det som brukar kallas för ”den hermeneutiska spiralen”. Det viktigaste är att komma ihåg relationen mellan delarna och helheten. Delarna i texterna kan liknas vid ett pussel, som tillsammans skapar en sammanhängande helhet. För denna uppsats del innebär detta att textdelarna som analyseras inte kan plockas rakt ut ur sitt sammanhang. Istället måste delarna analyseras som en del av något större.⁶ Detta innefattar inte enbart hela texten som sådan, utan även en viss kunskap om textförfattaren. På grund av utrymmesskäl har jag ändå sett mig tvingad till att hoppa över vissa textpassager, för att prioritera andra för analys. Detta är dock gjort med omsorg, och i slutändan tror jag inte att analysen har blivit direkt lidande av detta. Det är viktigt att påpeka att textanalyserna här är mina egna tolkningar; i en text med många metaforer och flera tolkningsmöjligheter kan textförfattaren kanske själv ha avsett en annan tolkning. Precis som jag kommer att ta upp i min bakgrund längre ner så har tolkning utav låttexter visat sig vara inte helt oproblematiskt när dess innehåll kan anses vara tvetydigt.

Inom den kvalitativa textanalysen är det brukligt att man utgår ifrån en av tre analytiska dimensioner. Kortfattat innebär den första dimensionen att man låter textförfattarens tillskrivna innebörder av en text ha en framträdande roll och låta denna vara föremål för analys. Den andra dimensionen fokuserar däremot på själva texten och dess olika innebörder och innehåll. De rent litterära uttrycken och dess betydelser fokuseras med andra ord här. Den tredje dimensionen fokuserar slutligen på vad texten kan tänkas säga om den kultur som texten har producerats i.⁷

Gränsen mellan dessa tre dimensioner är naturligtvis inte knivskarp, men i denna uppsats kommer jag framförallt att ta fasta på den andra dimensionen.

⁵ Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängerd, Lena. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm 2007, s.252.

⁶ Esaiasson ; Gilljam; Oscarsson & Wängerd. 2007, s.254.

⁷ Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm 2009, s.138-140.

1.5 Urval

Vid urvalet av texter har jag i första hand utgått ifrån texter som jag själv är bekant med sedan tidigare. Flera av dessa texter visade sig dock vara svåra att analysera eftersom budskapet visade sig vara alltför manifest för att en analys skulle vara fruktbar. När detta har skett har jag rådfrågat min handledare om tänkbara alternativ.

1.6 Begreppsdefinition

Hårdrocken, och alla dess subgenrer, tycks vara den musikgenre som idag har bäst rykte om sig om att ha de mest trogna lyssnarna. Trots detta brukar genren ändå klassas som den mest föraktade stilen, trots en alltmer ökad acceptans.⁸ Det kan redan nu vara bra att definiera vad jag i min uppsats menar med begreppet ”hårdrock”. Vad är musikens kännetecken och hur skiljer den sig från annan typ av rockmusik? Följande har *Nationalencyklopedin* att säga om begreppet: ”samlande benämning på rockgenrer kännetecknade av hög volym, virtuost gitarrspel, riffbaserade strukturer, distorderad klang och kraftfull, ofta gäll, sång.”⁹ Det är alltid vanskligt med generaliseringar, men jag tycker att detta är en definition som i många fall ringar in musiken ganska väl. Även begreppet ”fundamentalism” bör även förklaras eftersom det används i en mängd sammanhang. Detta har *Nationalencyklopedin* att säga om termen: ”kristen (protestantisk) rörelse som betonar Bibelns ofelbarhet i alla slags frågor, inte bara de religiösa, i skarp protest mot den historisk-kritiska bibelforskningen och den moderna naturvetenskapen.”¹⁰

1.7 Teoretisk utgångspunkt

Som teoretisk utgångspunkt för analysen har jag valt att använda mig av sociologen Rodney Starks ”fortlevnadsteori” som utgår från den sk ”rational choice”-teoretiska modellen. Enligt denna modell är religiositet intimt förknippad med människans natur. Uttrycksformerna för religiositeten varierar hela tiden med tid och rum. Trots ett samhälle och en värld i ständig förändring, så försvinner inte människans behov av andlighet. Detta behov är så djupt rotat hos oss människor att det mer eller mindre skulle krävas en mutation som tar bort så många av våra mänskliga egenskaper att vi till slut upphör att vara människor.¹¹ Stark har i sin egen forskning kunnat visa att det finns ett samband mellan religiös pluralism och ökad religiositet

⁸ Rasmusson, Ludvig. *Rockens historia*. Täby 1988, s.130.

⁹ <http://www.ne.se/hardrock>.

¹⁰ <http://www.ne.se/fundamentalism>.

¹¹ Andersson, Daniel & Sander, Åke (red). *Det mångreligiösa Sverige – Ett landskap i förändring*. Lund 2009, s.38-39.

i ett samhälle. Religiösa monopol, såsom statskyrkor har dock visat sig ge motsatt effekt med ett minskat deltagande som följd. Detta ligger i ett sorts motsatsförhållande till vad forskare inom religionsvetenskap tidigare har antagit. Stark är överhuvudtaget kritisk till flera aspekter av den s k ”sekulariseringsteorin” som säger att religionen har spelat ut sin roll i det moderna samhället. Enligt denna teori kommer människors religiositet att minska i allt större utsträckning.¹² Termen ”sekularisering” fick sitt stora genombrott under 1950-talet, trots att sociologen Max Weber hade myntat begreppet kring sekelskiftet. Weber menade att hela världen avmystifierades i allt högre takt och det dröjde inte länge förrän man började sätta likhetstecken mellan sekulariseringsbegreppet och modernisering. I slutet av 1960-talet var det en vida spridd uppfattning att religionen skulle ha spelat ut sin roll helt i början av 2000-talet. Sedan dess har denna tes fått omvärderas ett antal gånger; framförallt på grund av motreaktioner i dess kölvatten. Revolutionen i Iran 1979, framgångar för islamism och den amerikanska kristna högerens framgångar i USA under 1980-talet är alla exempel på händelser som har visat att det inte går att sätta ett likhetstecken mellan ett samhälles religiositet och dess ekonomisk-materiella modernisering.¹³

Sociologen Thomas Luckmann skrev en avhandling vid namn *The invisible religion* år 1967, vilken opponerade sig en del mot de strömningar i tiden som sa att religionens funktion snart var ett minne blott. Luckmann menade att den ”synliga”, organiserade religionen inom kyrkan förmodligen skulle minska för att istället ersättas av en alltmer växande individuell privatreligiositet. Att religionen och dess uttrycksformer förändras ses som en naturlig följd av att samhället förändras.¹⁴ Om man ska se hårdrocksmusiken som en del av detta, så kan man definitivt tala om en religionens återkomst. Mot bakgrund av detta lämpar sig därför detta teoretiska perspektiv bra för min uppsats.

¹² <http://www.teol.lu.se/forskning/hedersdoktorer/2005/>.

¹³ Andersson, Daniel & Sander, Åke (red), 2009, s.71-73.

¹⁴ Andersson, Daniel & Sander, Åke (red), 2009, s.75.

2. BAKGRUND

En riktigt uttömmande text om hårdrockens historia hade kunnat ta upp i princip hela denna uppsats och mer därtill. Följande avsnitt är därför enbart en kortare sammanfattning där jag fokuserar på de stora dragen samt de punkter som är mest relevanta för uppsatsens inriktning.

2.1 Hårdrockens historia

Det är inte helt fel att säga att hårdrockens ”vagga” stod i Storbritannien. Mot slutet av 1960-talet bildades här de tre band som idag anses vara de som lade grunden för genren: Led Zeppelin, Deep Purple och Black Sabbath. Led Zeppelin, som bildades 1968, brukar traditionellt betraktas som det första egentliga hårdrocksbandet. Tidigare hade det dock funnits andra band såsom The Who, Cream och The Kinks som spelade en typ av musik som hade vissa likheter med det som vi idag kallar hårdrock. Led Zeppelin var dock den första grupp som vågade ta steget fullt ut och spela en mer aggressiv och högljudd typ av rockmusik än tidigare. Redan i sin samtid ansågs bandet vara en vidareutveckling av den bluesmusik som spelades kring Chicago. Skillnaden låg framförallt i en mycket mer aggressiv attityd; både vad gäller scenframträdandet och själva musiken.¹⁵ Ungefär samtidigt bildades även Deep Purple som hade en hel del likheter med Led Zeppelins tunga bluesrock. Skillnaden låg framförallt i att bandet använde sig av hammondorgel i sin musik.

Black Sabbath bildades i Birmingham 1969. Även i detta band kunde man tydligt urskilja influenserna från bluesmusiken. Här fanns däremot en avgörande skillnad gentemot de två andra grupperna. Black Sabbath valde tidigt att stämna ner sina instrument, för att på så sätt få ett mörkare och nästan olycksbådande sound. Som ett resultat av detta spelade bandet något av den tyngsta och hårdaste musik som fanns att lyssna på vid denna tid. Bandet utmärkte sig även tidigt med sina texter, som passade väl ihop med den övriga musiken. Vid en jämförelse med Led Zeppelin och Deep Purple så är nog Black Sabbath det band som är mest intressant för denna uppsats tema. Precis som jag nämnde i inledningen så finns det en rad seglivade klyschor kring framförallt texterna inom hårdrocken. I vissa fall kan detta kanske till viss del ha stämt med verkligheten. Black Sabbaths texter skiljde sig däremot ordentligt från det mesta i samtiden med sina teman som kretsade kring det ockulta och övernaturliga. Precis som jag antydde i inledningen så hade The Rolling Stones tidigare blandat in ockulta element i sin

¹⁵ Rasmusson, 1988, s.130.

musik, men Black Sabbath var det första band som på allvar utmärkte sig inom detta område. Många menar även att det var först med gruppens självbetitlade debutplatta från 1970 (släppt fredagen den 13 februari) som den renodlade hårdrocksgenren uppstod.¹⁶ Nu var det inte längre fråga om enbart någon tyngre form av bluesrock, det rörde sig om något helt nytt. Både Led Zeppelin och framförallt Black Sabbath blev på ganska kort tid stilbildande för den typ av heavy metal som senare under 1970-talet skulle börja utvecklas av bland annat Judas Priest och Iron Maiden.¹⁷

2.1.2 En genre omgärdad av åsikter

Under arbetet med denna uppsats har jag av naturliga skäl tittat i en del litteratur som försöker spegla rockmusikens historia. Jag har bland annat funnit boken *Rockens roll* av Tommy Rander. Denna bok utkom så sent som 1988, men man kan ändå skönja ett visst mått av förakt för genren. Rander skriver följande om hårdrocksscenen som utvecklades under 1970-talet:

Brist på humor – de spelade med dödligt allvar – brist på bra låtar och tondövsvolym ledde heavy metal in i en återvändsgränd. Man kan inte vara värre än värst och Black Sabbath och Grand Funk Railroad representerar just slutstadiet av monotoni och fantasilöshet parade med drastisk volym och hela den lätt löjliga macho-ritualen.¹⁸

I själva verket förfinades genren med tiden; musiken blev mer och mer välproducerad, konserterna blev allt större och sakta men säkert blev hårdrocken mer och mer accepterad av omgivningen. Precis som jag nämnde i inledningen så kantades dock musiken av ständiga kontroverser, vilket till viss del fortfarande är fallet. Framförallt var det texterna som var utsatta för en stormande hätsk kritik. Under 1970-talet var det i synnerhet Black Sabbath som var föremål för mest debatt, då dessa även använde kors i sin scenografi. Bandets gitarrist, Tony Iommi förklarade i en intervju för en dokumentär att bandet började använda sig av kors på scenen som en form av beskydd. I slutändan blev det dock mer eller mindre en symbol för bandet.¹⁹ Under 1970-talet tycktes överhuvudtaget just scenframträdandet bli mer och mer viktigt inom genren. Band och artister såsom Kiss och Alice Cooper sminkade sig och hos den sistnämnde kunde konserterna mer eller mindre liknas vid en våldsam teaterföreställning. Alice Cooper och hans morbida scenframträdanden med boaormar och skenavrättningar med giljotin och andra visuella effekter drog snabbt till sig uppmärksamhet. Alice Cooper blev

¹⁶ <http://musikrecensioner.wordpress.com/2010/09/24/war-pigs-black-sabbath/>.

¹⁷ Sneum, Jan. *Bonniers Rocklexikon*. Norge 2005. Artikel: Black Sabbath

¹⁸ Rander, Tommy. *Rockens roll*. Stockholm 1988, s.124.

¹⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=SFfb-I-f59I>.

något av en förgrundsgestalt inom ”shock rock” och blev en stor influens för bland annat Kiss och Mötley Crüe.²⁰ Dessvärre fick denna uppmärksamhet även konsekvensen att hårdrockens rykte försämrades ytterligare. Både konserter med Alice Cooper och Black Sabbath lyckades under 1970-talet avstyras på vissa platser.²¹

Nya kontroverser blossade upp under 1980-talet. Exempelvis fick både Ozzy Osbourne samt den brittiska gruppen Iron Maiden se sina skivor sönderslagna och uppbrända på bål utav grupper inom den amerikanska kristna högern. Här i Sverige orsakade den amerikanska gruppen W.A.S.P stor debatt vid sitt Sverigebesök 1984. Redaktören för tidningen Rocket, Anders Tengner, fick bli stå till svars för sina skyldigheter som redaktör i ett idag närmast klassiskt avsnitt av Siewert Öholms program *Svar direkt*.²² Bandets scenshow var mycket utstuderad med nakna kvinnor som bands fast och rått kött som kastades ut till publiken. Gruppen blev ordentligt uppmärksammas av organisationen *Parents’ Music Resource Centers*, som med Tipper Gore som ledare bedrev hetsiga kampanjer mot de grupper och artister som ansågs vara skadliga för barn och ungdomar. Dee Snider, sångare i gruppen Twisted Sister, blev inbjuden till den amerikanska senaten för att försvara sig mot anklagelserna om våldsskildringar i sitt eget bands musik. Snider hade inför detta tillfälle förberett ett mycket välskrivet tal som slog makarna Gore med häpnad och gjorde så gott som hela senaten svarslös. Snider menade att hans texter kan tolkas på flera sätt och att man i princip kunde utläsa vad man ville. Som exempel tog han en text som enligt Tipper Gore handlade om sadomachoism, men i själva verket handlade om en bandmedlems halsoperation.²³ Det enda egentliga resultatet av denna moralpanik blev dock att banden enbart fick ännu mer uppmärksamhet och fler lyssnare.²⁴

Låt oss uppehålla oss vid ämnet text och budskap. Hårdrockens rykte försämrades ytterligare i början av 1990-talet. Gruppen Judas Priest anklagades sommaren 1990 för att med hjälp av sina texter indirekt ha fått två ungdomar att försöka ta sina liv. Efter en kväll bestående av öl, marijuana och musik av Judas Priest bestämde de sig för att ta sina liv tillsammans. Den ene av ungdomarna lyckades, medan den andre överlevde med bestående men. I fokus för rättegången som följde stod de eventuella dolda budskap som framträdde när man spelade en av gruppens skivor baklänges. Man kunde urskilja vissa fraser men man kom ganska snabbt

²⁰ Sneum, 2005. Artikel: Alice Cooper

²¹ <http://www.youtube.com/watch?v=SFfb-I-f59I>.

²² <http://www.youtube.com/watch?v=iNCDUAsg03o>.

²³ <http://www.youtube.com/watch?v=KqxdYaDLZRQ>.

²⁴ Sneum, 2005. Artikel: W.A.S.P

fram till att dessa hade uppkommit av en slump. Rättegången slutade med att gruppen frikändes på samtliga punkter. Att en av ungdomarna hade fått självmordsvapnet i födelsedagspresent av sina föräldrar ansågs säga mer om föräldrarna än om gruppen Judas Priest och deras eventuella avsikter.²⁵ Några år tidigare var även Ozzy Osbourne utsatt för liknande anklagelser med sin låt *Suicide Solution*. Osbourne friades även han från alla anklagelser och i augusti 2010 kommenterade han hela historien i en intervju för tidningen *Mojo*:

Listen, it'd be a pretty bad career move for me to write a song saying 'Grab a gun and kill yourself.' I wouldn't have many fans left. Anyhow, that track was about me drinking myself to death. Look at the lyrics. 'Wine is fine but whiskey's quicker/ Suicide is slow with liquor/ Take a bottle drown your sorrows.' I knew even then I had an alcohol problem.²⁶

De senaste åren är det framförallt den amerikanske artisten Marilyn Manson som har fått kritik för sina texters och framträdandens eventuella skadlighet på ungdomar. I slutet av 1996 blev chefen för Manson skivbolag, Edgar Bronfman Jr, ställd till svars av den amerikanske senatoren Joseph Lieberman efter lanseringen av skivan *Antichrist Superstar* och dess texters budskap. Mest uppmärksamhet fick Manson dock när hans texter anklagades för att ha inspirerat personerna som låg bakom Columbinemassakern att utföra sina dåd. Detta avfärdades dock när det visade sig att de båda ungdomarna inte alls hade lyssnat på Mansons musik. Kritiken vändes då istället mot media som hade skyllt händelsen på bandet istället för att analysera andra sociala faktorer som förmodligen hade varit betydligt mer avgörande.²⁷

2.2 Från relativ ofarlighet till allvar?

Under min uppväxt har jag många gånger upplevt att individer som inte lyssnar på hårdrock associerar genren med den så kallade "black metal-genren". Jag menar att detta inte på något sätt är speciellt underligt, då hårdrocken på kort tid mot slutet av 1980-talet och början av 1990-talet fick extremt dåligt rykte.

Under framförallt 1990-talets första år drog denna genre till sig ordentligt med uppmärksamhet i samband med en rad kyrkbränder i Norge och Sverige. I centrum kring detta fanns den norska gruppen Mayhem med musikern och hängivne satanisten Varg Vikernes.

²⁵ Håkansson & Johansson. 1993, s.18-19.

²⁶ <http://www.songfacts.com/detail.php?id=1303>.

²⁷ <http://www.salon.com/news/feature/1999/09/23/columbine/index.html>.

Vikernes talade mycket om hur han ansåg att ”riktig” black metal skulle vara. Striden mot kristendomen kunde inte enbart utkämpas med musikaliska medel. Sommaren 1992 blev därför startskottet för en serie kyrkbränder; flera stycken där Vikernes med all sannolikhet hade direkt inblandning. Vikernes hamnade i bråk med bandkamraten Euronymous, vilket ledde till att Vikernes mördade Euronymous. Detta mord gav honom tjuugoett års fängelse; ett flertal av kyrkbränderna inräknade.²⁸

Sedan denna subgenre på allvar började ta form under 1980-talet har striden mot kristendomen varit i fokus för musikerna. Religionen är, och har alltid varit mycket viktig i texternas budskap. Det är dock viktigt att poängtera att olika band och artister bekänner sig till olika typer av satanism, även om ett ställningstagande mot kristendomen tycks vara ett gemensamt drag.²⁹ Här finns dock motsättningar. Detta är inte rätt plats att på allvar reda ut vilka olika typer av satanism som finns, men utövarna själva menar att s k ”djävulsdyrkan” (vilket är vad de flesta associerar med begreppet) är en företeelse som den medeltida kristna kyrkan har hittat på. Den moderna satanismen, instiftad av Anton Szandor LaVey genom *Church of Satan* handlar om helt andra saker. Nedan följer en definition av hans ideologi; populärt kallad ”LaVey-satanismen”:

En antikristen och individualistisk ideologi med stark tilltro till människan. Man menar att när människan befrias från religiös vidskepelse och kristna begrepp som synd kan hon leva lycklig och blomstra. Själviskhet snarare än altruism anses utgöra grunden för lycka och framgång. Människan bör leva ut sina begär och ta för sig av det materiella. Man tror inte på någon bokstavlig djävul. Satan uppfattas som en symbol för människans innersta potential och representerar, enligt några av de nio s.k. sataniska uttalandena, visdom i stället för självbedrägeri, tillfredsställelse av alla de s.k. synderna i stället för avhållsamhet, hämnd i stället för att vända andra kinden till och godhet endast mot dem som förtjänar det. LaVey utformade också ett antal ritualer, vilkas syften till stor del var terapeutiska.³⁰

Utövare av den s k ”LaVey-satanismen” tycks i många fall tendera att kalla black metal-kulturens satanism för ”Sken-satanism”. Man menar att denna typ av satanism enbart har som

²⁸ Bossius, 2003, s.179-181.

²⁹ Bossius. 2003, s.186.

³⁰ http://paranormal.se/topic/modern_satanism.html.

syfte att skapa uppmärksamhet eller ursäkta ett visst beteende.³¹ Som vi kommer att se längre fram så finns det däremot även black metal-musiker som regelbundet praktiserar denna tro.

2.3 Kristen hårdrock

Precis som det finns hårdrocksmusiker som är uttalade satanister eller motståndare till kristendomen, så finns det även hårdrock med ett direkt kristet budskap i sina texter. Band som kan nämnas här är Jerusalem, Narnia och Stryper. Just Stryper såg sina konserter som en högmässa där det kristna budskapet förmedlades, detta betonades starkt genom att man kastade ut åtskilliga exemplar av Bibeln till publiken. Inom black metal förekommer på sina håll ett liknande synsätt. Ett av dessa band som jag tar upp längre fram, Dark Funeral, ser sina konserter som en form av mässa till Satans ära.

De senaste åren har det även blivit allt mer och mer vanligt att flera framstående hårdrocksmusiker går ut officiellt med sin kristna tro, exempelvis Dave Mustaine från Megadeth och Nicko McBrain, trummis i Iron Maiden.³² Mustaine blev troende kristen för drygt sju år sedan efter ett stökigt liv fyllt med tunga droger, alkohol och bråk. Under sin uppväxt bodde han hos sin faster som var Jehovas vittne, men den unge Dave gjorde tidigt motstånd mot bibelstudier och kyrkobesök. Den riktiga revolten kom dock först vid femton års ålder när rockmusiken och gitarrspelandet kom in i hans liv, vilket framförallt retade hans svåger. Med tiden blev han även alltmer fientligt inställd till religion och hans vuxna liv präglades av droger. Till slut gick det så långt att hans fru tröttnade och hans barn gled bort från honom allt mer. Det var under en av många rehabvistelser, när han tyckte att hans liv var som mest värdelöst, som han sökte tröst genom att be i ett kapell. Sedan dess tycks allt sug efter alkohol och droger vara borta och hans liv har fått något av en nytändning.³³

Liknande historier börjar bli allt vanligare. Från att ha verkat vara ett närmast tabubelagt ämne för rockmusiker, så tycks det bli allt vanligare med musiker som ”har funnit Gud”. Undertecknads förhoppning är att detta kan hjälpa till att luckra upp fördomen om alla hårdrocksmusikers eventuella hängivenhet till Guds fiende.

³¹ <http://paranormal.se/topic/satanism.html>.

³² McBrain, Nicko. ”Jag ber till Gud varje dag” i Roul Åkesson (red). *Metal Bibeln*. Malmö 1998, s.6-7.

³³ Hallgren Torbjörn, 2011, ”Megadethsångaren om sin omvändelse”. *Dagen*, 10 februari, s.10-11.

3. ÅTTA TEXTER – FLERA BUDSKAP

Jag vill först nämna något om kategoriseringen av låtarna. Eftersom jag tidigare var bekant med de flesta av låtarna, så hade jag en ungefärlig uppfattning om hur religionen syntes i texterna. Jag visste t e x att *Jesus Saves* hade en text som var ganska negativ mot kristendomen, men jag visste inte exakt hur detta manifesterades i texten. Utifrån detta har jag själv skapat lämpliga kategorier. Naturligtvis finns det säkerligen andra aspekter av religionen som tas upp i andra artisters texter. Då hade kategoriseringen blivit annorlunda och andra hade kanske även gett mina kategorier andra namn utifrån en egen tolkning. Kategorierna bör därför inte ses som absoluta, utan snarare som en vägledning mot hur jag uppfattar att texterna riktar sig.

3.1 Bibeln som tema

3.1.1 Metallica – Creeping Death

En av de första texter som jag kom att tänka på inför denna uppsats var Metallica-låten *Creeping Death* från deras skiva *Ride the Lightning* från 1984. Det rör sig om en av deras mest omtyckta låtar och är fortfarande ett ständigt återkommande nummer under deras konserter.

Slaves
Hebrews born to serve, to the pharaoh
Heed
To his every word, live in fear
Faith
Of the unknown one, the deliverer
Wait
Something must be done, four hundred years³⁴

Texten i denna låt är i sig väldigt okomplicerad. Man behöver inte läsa mycket mer än till den andra textrad för att få en förning om temat. Temat som ligger till grund för denna låt är utan tvekan Egyptens tio plågor som det berättas om i Andra Moseboken (Exodus). Enligt denna berättelse var Mose och hans folk slavar i Egypten under farao, men blev lovade av

³⁴ Metallica: *Creeping Death*

Gud att de skulle bli befriade för att kunna fira en högtid. Faraos vägrade dock ge med sig, trots att både Mose och hans bror Aron genom tecken kunde visa att de var utsända av Gud. Följden av detta blev att Gud straffade Egyptens folk med tio plågor (bland annat invasion av grodor och gräshoppor, stormar, vatten som förvandlas till blod och ett mörker som varade i tre dagar) för att tvinga faraon att ge med sig och släppa israeliterna.³⁵ Fångenskapen i landet hade varat i drygt fyrahundra år, vilket åsyftas med frasen ”Something must be done, four hundred years”. Vem som är textens berättande ”jag” avslöjas inte i första versen; detta ändras dock i refrängen:

So let it be written
So let it be done
I'm sent here by the chosen one
So let it be written
So let it be done
To kill the first born pharaoh son
I'm creeping death³⁶

Textens berättare (i alla fall i refrängen) är alltså den dödsängel som kom med den tionde och sista plågan. Enligt berättelsen vandrade denna dödsängel från dörr till dörr och dödade alla förstfödda. Israeliterna skulle dock undvika att drabbas av detta genom att stryka offerlammets blod på dörrposten. Därmed skulle dödsängeln passera förbi. Faraos visste inte om detta och följden blev att hans förstfödde son dödades.³⁷

Perspektivet ändras ännu en gång i andra versen. Här är det istället Gud själv som talar direkt till faraon:

Now
Let my people go, land of Goshen
Go
I will be with thee, bush of fire
Blood
Running red and strong, down the Nile
Plague

³⁵ *Andra Moseboken* 5-10.

³⁶ *Metallica: Creeping Death*

³⁷ *Andra Moseboken* 12.

Darkness three days long, hail to fire³⁸

Namnet "Goshen" syftar på den del av Egypten som israeliterna bodde i under sin vistelse där. Enligt berättelsen fick Josef och hans bröder området tilldelat sig som boplats utav farao.³⁹ Vad som är intressant i denna vers är även att man nämner Guds gestalt av en brinnande buske. Gud uppenbarade sig för Mose i en brinnande buske och gav honom vid detta tillfälle uppgiften att föra israeliterna ut ur Egypten.⁴⁰

Strax efter låtens första solosektion kommer en ganska tung brygga där texten ännu en gång utgår ifrån dödsängeln perspektiv. Musiken blir här nästan marscherande och tillsammans med texten och sångaren James Hetfields speciella röst skapas en stämning av undergång som jag sällan har upplevt i Metallicas musik.

Die by my hand
I creep across the land
Killing first born man
Die by my hand
I creep across the land
Killing first born man⁴¹

Sammanfattningsvis är det svårt att tala om något direkt budskap i texten. Låten kan mer eller mindre ses som ett musikaliskt återberättande av en biblisk berättelse. *Ride the Lightning* blev Metallicas andra album och skiljde sig en hel del från sin föregångare, *Kill 'em All*. Det känns inte helt fel att det övergripande intrycket är en mer mogen inställning både till musiken (som känns mer genomarbetad) och texterna. Att ett amerikanskt band med icke-troende medlemmar skrev en låt om en biblisk berättelse var inte helt vanligt vid denna tid. Bibliska teman skulle däremot mer eller mindre visa sig vara en engångsföreteelse under bandets återstående karriär.

³⁸ Metallica: *Creeping Death*

³⁹ Första Moseboken 47:6.

⁴⁰ Andra Moseboken 3.

⁴¹ Metallica: *Creeping Death*

3.1.2 Rob Rock – Lion of Judah

Rob Rock är namnet på en amerikansk artist som under de senaste tio åren har gjort sig känd för sina hårdrockslåtar med ett tydligt kristet budskap. Med sin mycket speciella, gälla röst och låtar med slagkraftiga refränger har han på kort tid blivit populär även bland icke-troende musiklyssnare. Till en början tycks den litterära formen i texten till denna låt likna en berättelse.

Cold wind and rain, driven by desert storms
Slaves to the sun unbridled heat
And still we journey on - to rise! Rise⁴²

Redan låttiteln är värd en förklaring då den kan syfta på tre olika saker. ”Lejonet av Juda” nämns i *Första Moseboken* när patriarken Jakob välsignar sin son Juda:

Juda, dig prisar dina bröder, du slår dina fiender på flykten. Din faders söner bugar sig för dig. Ett ungt lejon är Juda. Du reser dig upp från ditt byte, min son. Han lägger sig ner och vilar som ett lejon, ett lejon som ingen vågar störa. Spiran skall förbli hos Juda, härskarstaven i hans hand. En gång skall han motta tribut och folken tvingas till lydnad.⁴³

Juda blev senare även namnet på en av Israels tolv stammar; uppkallade efter Jakobs söner. Stammen lät just ett lejon vara dess symbol. Slutligen så brukar ”Lejonet av Juda” symbolisera Jesus Kristus inom kristendomen, vars framtida ankomst kan uttolkas i citatet ovan. I låttextens fall så pekar däremot det mesta på att det är i första hand själva stammen som åsyftas. Låten kan därmed ses som en sorts fortsättning på *Creeping Death*. Israeliterna har nu lyckats ta sig ifrån Egypten och en lång och strapatsrik vandring genom öknen fylld med stora påfrestningar har påbörjats. Man vet dock att trots farorna kommer man i slutändan belönas med landet som Gud har lovat dem.

Your reaching on, objects of scorn, the covenant of
blood
The remnant lives, and now it seals your fate

⁴² Rob Rock: *Lion of Judah*

⁴³ *Första Moseboken* 49:8-10.

Judah, your time has come
Cities will burn, nations will fall
Kingdoms are gone, still you stand strong
The Lion of Judah⁴⁴

Efter Moses död utsågs Josua till hans efterträdare och Gud lovade att hjälpa honom så som han hade hjälpt Moses.⁴⁵ Trots stora påfrestningar tappade inte folket tron på Gud, då förbundet de hade ingått innebar att Gud hade lovat dem Kanaans land. Slutligen kommer även israeliternas stora stund att komma. Andra folkslag kommer att tvingas ge vika men israeliterna kommer att stå kvar lika starka som från början, om inte ännu starkare. Profetian kring detta hamnar i fokus under den återstående delen av texten:

Laws of the prophets passed down for generations
The veils removed, revealed in time
The sceptor will not depart

The Lion of Judah, I hear your call
Cities will burn, I know for sure
Outside your walls, temples will fall
But still there's Judah

See the cornerstone
The strength of Israel
Lay down your crowns
Get off your throne
Before you're carried away⁴⁶

Det sista stycket kan ses som en varning till andra folk att inte ta till vapen mot Israel, då detta är helt meningslöst. Precis som Jakob sa till sin son Juda, så kommer spiran (vilket kan ses som en symbol för makt) att stanna kvar. Det enda riktiga är att ge med sig och på detta sätt spara liv. Men precis som med så mycket annan text, så finns det utrymme för en alternativ tolkning. Hela texten kan även ses som ett förebud om Jesus Kristus framtida ankomst. De

⁴⁴ Rob Rock: *Lion of Judah*

⁴⁵ *Josua* 1:1-5.

⁴⁶ Rob Rock: *Lion of Judah*

orättfärdiga, hög som låg, gör bäst i att börja tro medan det finns tid. När Jesus har upprättat Guds rike på jorden kommer andra riken att falla och då är det försent. Om man ska tala om textens budskap, så är det förmodligen detta som ligger närmast till hands. Precis som i fallet med *Creeping Death* så kan man se texten som en återgivning av en biblisk berättelse. *Lion of Judah* försöker däremot säga något mer; det är en form av uppmaning att börja tro på Jesus innan det är försent.

3.2 Fundamentalism som tema

3.2.1 Dream Theater – In the Name of God

Det amerikanska progrock-bandet Dream Theater har de senaste tjugo åren gjort sig kända för långa, episka rocklåtar med texter som ofta berör företeelser i vår samtid. Denna låt, från skivan *Train of Thought* från 2003 är inget undantag. Precis som så många andra Dream Theater-låtar, så är detta en mycket lång låt; strax över fjorton minuter för att vara exakt. Enbart solosektionen är cirka fem minuter lång.

How can this be?
Why is he the chosen one?
Saint gone astray
With a scepter and a gun
Learn to believe
In the mighty and the strong
Come bleed the beast
Follow me it won't be long ⁴⁷

Temat för denna låt skulle kunna vara religiös fundamentalism och fanatism; ett ämne som inte minst var aktuellt då denna låt skrevs i slutet av år 2002. Min första tanke kring denna låt var att kompositören (gitarristen John Petrucci) skrev denna som en reaktion mot just terrordåden den 11 september 2001 och det kommande kriget i Afghanistan. Vid en första anblick så kändes detta ganska sannolikt. Refrängen är mycket kraftfull och melodramatisk; både musikaliskt och textmässigt:

⁴⁷ Dream Theater: *In the Name of God*

Listen when the prophet
Speaks to you
Killing in the name of God

Passion
Twisting faith into violence
In the name of God ⁴⁸

Mot bakgrund av vad jag skrev ovan så ligger det nära till hands att tro att låtens text syftar på islamism. Vid en närmare studie så visar det sig dock att detta inte riktigt stämmer. Texten kan tolkas på flera sätt. Utifrån ett perspektiv kan man säga att någon specifik religion inte tycks vara i centrum; texten kan snarare ses som en kritik mot hela konceptet att vissa människor tar ett religiöst budskap och förvränger detta till oigenkännlighet för egna syften. I slutändan blir resultatet död och lidande. Att texten generellt kretsar kring detta tycks vara fallet ganska långt in i låten. Strax innan den långa solosektionen finns nämligen en brygga, vars text tycks syfta på en specifik person:

Self-proclaimed messiah
Led his servants
To their death
Eighty murdered
In the name of God

Forty sons and daughters
Un-consenting plural wives
Perversions
In the name of God

Underground religion
Turning toward
The mainstream light
Blind devotion
In the name of God

Justifying violence
Citing from the Holy Book

⁴⁸ Dream Theater: *In the Name of God*

Teaching hatred
In the name of God⁴⁹

Personen som åsyftas skulle mycket väl kunna vara David Koresh, ledare för de så kallade ”Davidianerna”. Detta var en utbrytar-grupp från Sjundedagsadventisterna där framförallt jordens framtida undergång stod i centrum. Koresh var inte grundaren för denna grupp, men lyckades med tiden ta över ledarskapet och började skaffa sig rykte om att vara en auktoritär ledare. Församlingen skaffade med tiden en ranch i Waco i Texas vid namn Mount Carmel. Gruppen drog dessvärre snabbt till sig uppmärksamhet från framförallt FBI efter ett påstående om att gruppen skulle förfoga över stora mängder vapen. En lång belägring av ranchen påbörjades som tyvärr inte slutade speciellt lyckligt. En brand uppstod, det är omtvistat hur, och cirka åttio av medlemmarna dog.⁵⁰

Här är det värt att nämna en del om textförfattaren, bandets gitarrist John Petrucci. Texten framträder nämligen i ett nytt ljus när man inser att denne man är praktiserande katolik, med en mycket stark tro.⁵¹ Vad vill han säga med denna text? Religion är något som utan tvekan skänker många människor mening och hopp i tillvaron och finns där när livet känns svårt. Alla människor går vid några tillfällen i livet igenom perioder som kan vara djupt krävande; för många finns då religionen där som en tröst eller som en företeelse som skänker kraft för att orka vidare. Dessvärre finns det många mörka aspekter av religionen också. En aspekt av detta är utan tvekan just bildandet av destruktiva sekter och den ovillkorliga underkastelse av en central ledare som man brukar förknippa med dessa. Efter att ha studerat texten mer noggrant så råder det för mig ingen som helst tvekan om att det var denna tanke som Petrucci hade när han författade texten. En viss personlig förtvivlan kan skönjas i frasen “Justifying violence, Citing from the Holy Book, Teaching hatred in the name of God”. Detta är något som står helt i motsats till Bibelns kärleksbudskap; det rör sig om en kraftig förvrängning som en person har tolkat för sina egna syften.⁵² Koresh påstods ha tagit sig flera fruar inne på ranchen och fått flera barn med dessa, vilket också nämns i texten i ganska fördömande ordalag.

Textens budskap är sammanfattningsvis att vi människor inte får glömma bort att det sker mycket ont i religionens namn. Detta trots att i stort sett samtliga religioner i grunden

⁴⁹ Dream Theater: *In the Name of God*

⁵⁰ Svahn, Clas. *Sekter och hemliga sällskap I Sverige och världen*. Stockholm 2007, s.134-139.

⁵¹ <http://www.jordanrudess.com/forum/showthread.php?t=2975>.

⁵² *Johannesevangeliet* 13:34.

presenterar ett kärleksfullt budskap där framförallt omtanke om andra människor är vägledande.

3.2.2 Evergrey – In the Wake of the Weary

Evergrey är ett svenskt band som har många musikaliska likheter med Dream Theater. Skillnaden ligger framförallt i en mycket mörkare och dystrare framtoning, både vad gäller musiken och i texterna. En mängd ämnen har avhandlats under bandets existens; allt från självmord, saknad av en närstående efter dennes bortgång och även något så ovanligt texttema som övergrepp på barn. Låten *In the Wake of the Weary* har vissa likheter med *In the Name of God*, skillnaden ligger framförallt i de båda låtarnas skilda perspektiv.

So high on believing
Not seeing your changing
I carry the weight and I'm weary
We're rounded severely
Despite of your vision
You claim seeing so clearly
Can't respect your decision
In the wake of the weary⁵³

I denna låt antas ett förstapersonsperspektiv där man som lyssnare får följa tankarna hos en person som på allvar har börjat tvivla på sin omgivning. Texten riktar sig framförallt till en specifik person som tycks ha ett mycket stort förtroende hos sin omgivning. Berättaren tycks dock se tendenser och förändringar hos personen som ingen annan i omgivningen lägger märke till. Vad för förändringar det rör sig om nämns inte, men textens berättare börjar känna att en allt tyngre börda börjar vila på hans axlar. Uppvaknandet är ett faktum. Men uppvaknande från vad? Texten kan tolkas på olika sätt; hela temat kan i allmänhet appliceras på en falsk person som inte är den han eller hon utger sig från att vara. Det mesta pekar dock mot att det rör sig om en sektledare som besitter ett vetande som övriga inte känner till. En av sektens medlemmar börjar dock ifrågasätta och tvivla på ledarens auktoritet.

Your angels are calling

⁵³ Evergrey: *In the Wake of the Weary*

The aim is rewarding
Through ashes and falling
So helpless and withering
We're wounding severely ⁵⁴

Så länge ledaren får uppenbarelser från Gud så stannar folk kvar i sekten med hopp om en framtida frälsning. Medlemmarna tycks vara totalt underkastade ledaren, men berättaren börjar se igenom den fina ytan och upptäcker de skador som detta orsakar.

Despite of your treason
And a future I'm fearing
I try to run when the walls come down
Try to hide from the feelings I'm fearing but still
Can't respect your decision

We're wounded severely
Should see it so clearly
And I can't take it no more
A life in a lie where I scream and I cry
But she won't lie no more ⁵⁵

Berättaren börjar på allvar uppleva att ledaren har svikit församlingsmedlemmarna; på vilket sätt detta har skett nämns inte. Vad som däremot står klart är att berättaren börjar känna sig mer och mer trängd i situationen. Man kan utläsa en frustration där berättaren slits mellan ledarens och sin egen vilja. Rädslan för att gå emot ledaren är påtaglig, men berättaren kan inte längre respektera de val som görs och följden blir en våldsam känslomässig konflikt. Textens berättare har insett något som ingen annan i församlingen har; framförallt kan han se hur de övriga medlemmarna lider under de kval som de utsätts för. Att ingen annan har insett detta tycks märkligt, men nu har han fått nog. Sekten upplevs nu som direkt destruktiv och allt tycks mer och mer bygga på en enda stor lögn. Huvudpersonen har till slut insett att ett fortsatt medlemskap i sekten kommer att innebära ett fortsatt liv i rädsla, underkastelse och gradvis ökande förtvivlan.

⁵⁴ Evergrey: *In the Wake of the Weary*

⁵⁵ Evergrey: *In the Wake of the Weary*

Texten skulle kunna spegla många av de tankar som sk ”utbrytare” från destruktiva sekter ofta dras med. Det uppstår en konflikt mellan sektledaren och den individuella fria viljan. Allt som tycktes vara så bra i början; gemenskap och omtanke, har med tiden i själva verket visat sig vara något alltmer destruktivt. Låtens individcentrerade berättarperspektiv gör att lyssnaren hamnar i en sorts närkamp med sekten och dess nerbrytande kraft. Här skiljer det sig en hel del från Dream Theater-låten *In the Name God*. Perspektivet i den låten ligger snarare hos en utomstående betraktare som försöker förmedla hur vissa personer, enbart genom sin karisma, kan få andra människor att begå handlingar som de säkerligen inte hade utfört under andra omständigheter.

Hela skivan *The Inner Circle*, som låten kommer ifrån är däremot intressant i sammanhanget. Det behövs nämligen inte någon djupare analys av skivans samtliga texter för att upptäcka att texterna belyser religiösa sekter ur olika perspektiv. En av låtarna tycks exempelvis tala utifrån en sektledares perspektiv och hans syn på sig själv som Jesu ställföreträdare på jorden. Denna skiva släpptes vid mitten av år 2004; några månader efter de uppmärksammade morderna i Knutby utanför Uppsala. Kan detta ha fungerat som inspiration för bandets textförfattare Tom Englund?

3.3 Religionskritik som tema

3.3.1 Slayer – Jesus Saves

Slayer är ett amerikanskt hårdrocksband vars musik framförallt kan klassas som ”trash metal”. Tempot i låtarna är ofta snabbt och musiken har ofta en hel del likheter med tidig punkmusik. Bandet har under sina drygt trettio verksamma år hunnit avverka en hel del kontroversiella ämnen i sina texter. Det tydligaste exemplet på detta är låten *Angel of Death* som handlar om den nazistiske läkaren Josef Mengele och hans experiment på judar under Förrintelsen. Ett ständigt återkommande tema är dock religion i olika former, framförallt kritik utav den. Följande text kommer från en av deras låtar med detta tema, *Jesus Saves* från skivan *Reign in Blood* från 1986:

You go to the church, You kiss the cross
You will be saved at any cost
You have your own reality
Christianity

You spend your life just kissing ass
A trait that's grown as time has passed
You think the world will end today
You praise the Lord
It's all you say

Jesus saves, listen to you pray
You think you'll see the pearly gates
When death takes you away

For all respect you cannot lust
In an invisible man you place your trust
Indirect dependency
Eternal attempt of amnesty
He will decide who lives and who dies
Depopulate satanas rise
You will be an accessory
Irreverence and blasphemy ⁵⁶

Texten skrevs av bandets gitarrist Kerry King och kan ses som en personlig programförklaring kring hans synsätt på religiös tro. King har i en intervju bland annat kallat religion för ”det mest hjärntvättande som finns, men som ändå är helt accepterat i Amerika”.⁵⁷ Det konsekventa avfärdandet av religion, framförallt kristendomen, är något som för tankarna till de mer extrema black metal-grupperna såsom Mayhem som redan nämnts tidigare. Texten i *Jesus Saves* har dock en annan infallsvinkel; det är människan och hennes handlingar som hamnar i centrum. Textförfattarens avsikt har utan tvekan varit att visa hur mycket skenhelighet som han anser förekommer i kristendomens namn. Tonen blir därför mycket sarkastisk och direkt hånande.

Textens budskap är att vi människor gör goda saker med en enda avsikt; att få komma in i himmelriket efter döden. Under vår tid på jorden vandrar vi runt med en speciell sorts ”glasögon” eller verklighet för ögonen – kristendomen, som vi använder till att tolka allt i vår omvärld. För att vara helt säkra på att Jesus verkligen kommer att rädda oss så kan vi inte

⁵⁶ Slayer: *Jesus Saves*

⁵⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=SFfb-I-f59I>.

lägga ner tillräckligt med tid på att hylla Gud. Uppryckelsen kan trots allt ske vilken dag som helst och då gäller det att vara beredd att kunna rädda sig själv.

I låtens andra vers angriper textförfattaren Jesus själv. Hur kan man sätta så stor tillit och offra så mycket till en person som man inte ens kan se för blotta ögat? Livet kan ses som en lång kamp där man kämpar för att bli frälst och få komma in i himmelriket. I slutändan är det dock enbart denne osynlige man som står för avgörandet. Textens tre sista rader skulle kunna spegla hur King menar att han upplever att troende människor ser på människor som han själv, d v s människor som direkt föraktar religion. På den yttersta dagen kommer han att vara medbrottsling och blir tvungen att stå till svars inför Gud för sina handlingar.

Som utomstående betraktare kan man inte låta bli att förundras över att det inte finns mer spänningar i gruppen. Bandets basist och sångare, Tom Araya har i intervjuer de senaste åren allt mer öppenjärtligt talat om sin katolska tro. Araya menar dock att så länge det är en bra låt, så kommer han inte vara den som argumenterar kring att det skulle strida mot hans tro. Frågan kring bandets kontroversiella textteman kommenterades av honom i en intervju gjord 2006:

People have these heavy issues and ask, 'Isn't this a problem for you?' and no. I'm well-rounded, I have a really strong belief system and these are just words and they'll never interfere with what I believe and how I feel. [---] People are not in good shape to where they have to question their own belief system because of a book or a story somebody wrote, or a Slayer song.⁵⁸

3.3.2 Iron Maiden – Holy Smoke

Den brittiska gruppen Iron Maiden var fram till början av 1990-talet inte direkt kända för att låta sina texter angripa företeelser i det omgivande samhället. År 1990 ändrades detta i och med låten *Holy Smoke* från skivan *No Prayer for the Dying*. Skivans andra spår börjar med en tämligen glad och munter melodi och därefter kommer följande text:

Believe in me - send us money
Died on the cross and that ain't funny
But my so called friends they're making me a joke
They missed out what I said like I never spoke

⁵⁸ <http://jam.canoe.ca/Music/2006/07/09/1675185.html>.

They choose what they wanna hear - they don't tell a lie
They just leave out the truth as they're watching you die
They're saving your souls by taking your money
Flies around shit, bees around honey

Holy Smoke Holy Smoke, plenty bad preachers for
The Devil to stoke
Feed'em in feet first this is no joke
This is thirsty work making Holy Smoke yeah
making Holy Smoke ⁵⁹

Man kan ganska omgående utläsa att temat är väldigt snarlikt temat i Slayer-låten *Jesus Saves*. Perspektivet skiljer sig dock och tonen är inte alls hånande; snarare direkt humoristisk. Faktum är att låtens glada atmosfär överhuvudtaget gör att det blir svårt att ta texten på allvar trots dess ganska allvarliga underton. Textens berättare är utan tvekan Jesus själv som ser ner på jorden och reflekterar över all skenhelighet som tycks existera inom kristendomen. Om *Jesus Saves* ifrågasatte och hånade troende kristna, så är detta snarare en kritik mot predikantkulturen i sig. Jesus tycks vara riktigt upprörd över att hans budskap har förvrängts och antagit en helt annan skepnad än han hade tänkt sig. Precis som texten säger så hör prästerna bara det de vill höra och förmedlar sedan långtifrån hela sanningen såsom den var avsedd från början. Den näst sista textraderna innan den medryckande refrängen ger en föraning om vilka präster det kan röra sig om. Detta avslöjas däremot helt i den andra versen:

Jimmy Reptile and all his friends
Say they gonna be with you at the end
Burning records burning books
Holy soldiers nazi looks
Crocodile smiles just wait a while
Till the TV queen gets her make-up clean
I've lived in filth I've lived in sin
And I still smell cleaner than the shit you're in ⁶⁰

⁵⁹ Iron Maiden: *Holy Smoke*

⁶⁰ Iron Maiden: *Holy Smoke*

“Jimmy Reptile” som nämns i inledningen heter egentligen Jimmy Swaggart. Denne man var under 1980-talet en av flera så kallade ”TV-predikanter” i USA. Denna typ av TV-evangelister är ofta mycket beroende av gåvor och donationer från tittarna; budskapet har däremot sällan visat sig vara speciellt djupt.⁶¹ 1988 blev Swaggart tagen på bar gärning med en prostituerad och en oerhörd skandal var ett faktum. Följden av detta blev att den amerikanska pingströrelsen *Assemblies of God* stängde av honom från fortsatt tjänstgöring.⁶² Frasen ”Burning records burning books” är intressant då Iron maiden var ett av de band som under 1980-talet fick se sina skivor brända utav vissa församlingar. Låten skrevs av bandets basist Steve Harris och just denna textrad kan tänkas peka på det hyckleri som omgärdar denna skivbränning. Man beskyller rockmusiker för att leda ungdomar i fördärv när man själva driver en kyrka som enligt kritiker förmodligen endast kan överleva så länge man får in pengar. TV-evangelisterna är i själva verket precis lika förtjusta i pengar som en företagare som vill se vinster. Skillnaden ligger bara i att man gömmer sig bakom kristendomen och använder denna som verktyg. Mot bakgrund av detta kan man fråga sig hur mycket kristendom och tanke som egentligen ligger bakom förkunnandet. Så länge kamerorna är igång så har TV-predikanten ett bländande vitt leende. Detta förändras dock snabbt efter predikningarna när ingen ser, vilket texten också pekar på. Harris tycks vilja säga att denne person genom sitt utnyttjande av tron för pengars skull i själva verket är en värre syndare än någon annan. Iron maiden är inte de enda som har skrivit denna typ av tveksamma ”hyllningslåt” till händelserna kring Swaggart; Ozzy Osbourne gjorde samma sak med sin låt *Miracle Man*. I musikvideon till denna låt befinner sig Osbourne i en kyrka full med grisar där en person som förmodligen ska föreställa en TV-predikant spelar gitarr. Humorn och driften med Swaggarts hyckleri är påtaglig.⁶³

Sammanfattningsvis så är *Jesus Saves* och *Holy Smoke* två mycket olika låtar och dessa angriper likaså den kristna kyrkan utifrån två olika utgångspunkter. I den förstnämnda låtens fall är det själva kristendomen i sig och den falskhet som textförfattaren anser omgärda denna som får utstå smädande kritik. I den andra låtens fall är det däremot själva utövningen som fokuseras. Steve Harris ger oss sin syn på något som han vid 1990-talets början förmodligen såg som ett riktigt växande problem: att tron utnyttjas under de mest skenheliga former där det enda syftet är att tjäna pengar. Naturligtvis finns det även en annan sida av detta; religionsutövning är något som hela tiden förändras för att svara mot nya intressen i

⁶¹ Håkansson & Johansson, 1993, s.7.

⁶² Djupe, Paul A; Olson, Laura R. *Encyclopedia of American Religion and Politics*. New York 2008, s.430.

⁶³ <http://www.youtube.com/watch?v=Hd6ISmCPHgg>.

samhället. TV-predikanter kan på detta sätt ses som ett fullkomligt naturligt steg i samhällsutvecklingen där TV och idag även Internet spelar en allt större roll för att förmedla tankar och idéer. Precis som Rodney Stark pekar på så är förmedlingen av tron genom dessa relativt nya medier bara en utveckling av att kunna nå ut till desto fler människor. Vårt behov av andlighet har med detta synsätt definitivt inte minskat, utan istället funnit nya vägar.⁶⁴

3.4 Satanism som tema

3.4.1 Dark Funeral – King Antichrist

Medlemmarna i det svenska bandet Dark Funeral har under bandets drygt arton år långa existens så gott som hela tiden polemiserat mot kristendomen. Två av bandets medlemmar (nämligen gitarristen Lord Ahriman⁶⁵ samt sångaren Emperor Magus Caligula) är praktiserande La Vey-satanister, vilket bland annat märks i texten till denna låt, från albumet *Attera Totus Sanctus*.⁶⁶

This is the story of the Antichrist's son, born from the union of two.
Not from a virgin alone as for God, the son of perdition he will be born in
sin.
Like the great serpent in the wayside he sits,
Waiting to wound those who justice's path walks⁶⁷

Denna första vers berättar att Antikrists son kommer att födas på naturlig väg. Detta skiljer sig från Guds son, Jesus Kristus som föddes genom jungfrufödsel av Jungfru Maria. Eftersom hans far är Satan själv så kommer han omedelbart att födas i synd. Under sitt liv kommer han sedan att förbereda inför Satans återkomst till jorden genom att skada och förtrycka de goda och rättfärdiga människor som har valt att följa Guds väg. Satan beskrivs här metaforiskt som en orm. Detta syftar förmodligen på den orm som frestade Adam och Eva i Edens trädgård att äta frukten av Kunskapens träd. Detta gick emot Guds vilja, som förbannade ormen och fördrev människorna ut ur trädgården.⁶⁸

⁶⁴ Andersson, Daniel & Sander, Åke (red), 2009, s.38-39.

⁶⁵ "Ahriman" är även namnet tillvarons onda princip zoroastrismen, en form av djävulsgestalt. Denna kallas även "Angra Mainyu".

⁶⁶ http://www.youtube.com/watch?v=Sp_hTvOVSHQ&feature=related.

⁶⁷ Dark Funeral: *King Antichrist*

⁶⁸ *Första Moseboken 3.*

Bandet själva beskriver inte sina konserter som ett uppträdande där musiken framförs inför en publik, utan snarare som en ritual som är ett led i utövandet av tron. Även bandets texter betonar detta; språket i dessa kan i vissa fall liknas vid den form som förekommer i psalmtexter.⁶⁹

They will be killed in an agonizing death,
Struck with the poison of his wickedness.
God he raises the lowly, our king he casts them out.
Instead of condemn all the sinners, they will be magnified⁷⁰

Stycket ovan berättar om vad som kommer att hända när Satans rike på jorden väl har upprättas. Detta rike kan närmast beskrivas som den raka motsatsen till Guds tusenårsrike som kommer att upprättas dagen då Kristus återvänder till jorden. De som har bekänt sig till kristendomen kommer istället att gå en fruktansvärd död till mötes. Istället för att se till de små och svaga människorna som Gud gör, så kommer dessa att bli brutalt utkastade av Satan. Vidare så kommer syndarna inte att bli fördömda på denna dag, istället kommer de att hyllas.

Sin stand for beauty, sin stands for life.
Sexual sin is every man's right
He will exalt the wicked of man,
Our king the Antichrist.⁷¹

Det korta textstycket ovan är låtens refräng och här kommer medlemmarnas LaVey-sataniska tro till uttryck på allvar. Den klassiska LaVey-satanismen är mycket centrerad kring den enskilde individen; många skulle nog säga att det är en direkt egoistisk religion där omtanke om andra människor ses som ett tecken på svaghet. Framförallt ses det även som religiöst nonsens som begränsar människan från att nå verklig lycka. Denna egoism kommer att leda till framgång för individen och ett led i detta är att man ska ge efter för sina lustar och begär istället för att trycka undan dem. Ett av dessa begär är just den sexuella lusten där alla fantasier man bär på bör levas ut. Ett bejakande av de sju dödssynderna istället för avhållsamhet från dessa är även ett av de sataniska nio budorden som varje LaVey-satanist bör följa för ett så lyckligt liv som möjligt.⁷²

⁶⁹ Bossius. 2003, s.186.

⁷⁰ Dark Funeral: *King Antichrist*

⁷¹ Dark Funeral: *King Antichrist*

⁷² http://paranormal.se/topic/modern_satanism.html.

3.4.1 Morbid Angel – Blasphemy

Det amerikanska bandet Morbid Angel var under sina tidigaste verksamma år (slutet av 1980-talet) inte alls främmande för att låta häxkonster, mörk magi och annan ockultism fungera som inspiration för sina texter. Med tiden ändrades detta och bandets texter började mer och mer ta sina utgångspunkter hos de gamla sumeriska gudarna och skräckförfattaren H.P Lovecrafts verk.⁷³ Låten *Blasphemy* är hämtad från bandets första skiva, *Altars of Madness* från 1989 och visar prov på en litterär form som skiljer sig en del från *King Antichrist*.

I am the god of gods
Master of the arts
I desecrate the chaste
Writhe in the flesh

Blasphemy⁷⁴

Den som är textens berättande jag i detta fall är Satan själv. Redan i den första textradens presenterar han sig genom att upphöja sig själv över alla andra gudar och skymfa sexuell avhållsamhet. Ordet ”blasphemy” betyder rakt översatt till svenska ”hädelse” men vad innebär detta mer konkret inom religionen? Kortfattat innebär det att man kränker eller hånar något som anses vara heligt genom ord eller handlingar; traditonellt har detta setts som ett mycket svårt brott.⁷⁵ Låtens fortsatta text är som följer:

Chant the blasphemy
Mockery of the messiah
We curse the holy ghost
Enslaver of the weak
God of lies and greed
God of hypocrisy
We laugh at your bastard child
No god shall come before me

⁷³ <http://www.hplovecraft.com/popcult/music.asp>.

⁷⁴ Morbid Angel: *Blasphemy*

⁷⁵ Miranda, Ulrika Junker (red), 2007. *Bonniers uppslagsbok*. Albert Bonniers förlag AB: Stockholm. Sökord: Hädelse.

Blaspheme the ghost
Blaspheme the ghost
Blaspheme the ghost
Blasphemy of the holy ghost ⁷⁶

Till skillnad från medlemmarna i Dark Funeral så tycks inte medlemmarna i Morbid Angel vara uttalade LaVey-satanister. Detta märks även ganska tydligt i texten, som (fastän undertecknad inte är helt objektiv nu) inte är fullt så elegant skriven som texten till *King antichrist* och lika tydligt kopplad till LaVey-satanismen. Anledningen till att valet föll på just denna text är för att visa på bredden bland texterna inom genren. Som jag nämnde tidigare så talar många praktiserande LaVey-satanister om den ”sken-satanism” som finns inom black metal-genren vars enda syfte är att skapa uppmärksamhet. Vid en överblick av denna text så tycks nästan så vara fallet här. Någon direkt symbolik finns inte direkt att tala om först; snarare så verkar det som att textförfattaren har försökt att få med så mycket skymf mot kristendomen som möjligt. Intressant nog så nämner man ett förbannande av den heliga anden. I *Matteusevangeliet* berättas det just om hädelse mot Anden, där det framstår som den största synd man kan begå som människa:

All synd och hädelse skall människorna få förlåtelse för,
men hädelse mot Anden skall inte förlåtas. Den som säger
något mot Människosonen skall få förlåtelse. Men den som
talar mot den helige Ande skall inte få förlåtelse...⁷⁷

Först i slutet av låten kommer ett textstycke som är värt lite mer uppmärksamhet:

Do what thou wilt shall be the whole of the law
Rebel against the church
Drink from the chalice of blasphemy
Rise up against the enslaver ⁷⁸

Den första raden ovan är ett citat direkt taget från *The Book of the Law* skriven av den brittiske ockultisten Aleister Crowley. Att skriva en uppsats med detta tema utan att nämna denne man är snudd på omöjligt. Flera av hans verk och filosofi samt referenser till dessa är

⁷⁶ Morbid Angel: *Blasphemy*

⁷⁷ *Matteusevangeliet* 12:31-32.

⁷⁸ Morbid Angel: *Blasphemy*

återkommande i låttexter hos framförallt Iron maiden och Ozzy Osbourne. Under 1900-talets första årtionden utarbetade Crowley ett religiöst-filosofiskt system kallat "Thelema" med mycket inspiration från framförallt egyptisk mytologi. Detta är inte rätt plats att gå in på detta i detalj, då systemet är ganska mångfacetterat och komplicerat. Sammanfattningsvis går det ut på att varje varelse ska sträva efter att förverkliga alla sina viljor; något som presenteras som den yttersta meningen med tillvaron och en plikt. Människan består utav fysiska, men även psykiska komponenter, som alla styrs av "Den sanna viljan" utan att vi är medvetna om det. Utövare av "Thelema", s k "thelemiter" ska sträva efter att bli upplysta om sin sanna vilja och handla i enlighet med denna.⁷⁹ Flera av tankarna inom Thelema-filosofin är även återkommande inom LaVey-satanismen, vilket förmodligen är en orsak till att frasen nämns.

Mycket av textens budskap tar sin utgångspunkt i den enskilde individens självständighet. Det rör sig om självständigheten att kunna visa att man inte är underkastad någon kyrklig institution och att man bara handlar utifrån sig själv och ingen annan. Detta är ett synsätt som för tankarna till upplysningstiden, då den kyrkliga institutionen började förlora greppet om människors tankevärld. Det är möjligt att kristendomen upplevs som en mycket förmanande och undertryckande religion, därför hånas den. När dessutom individer såsom den tidigare nämnde Jimmy Swaggart begår moraliskt tvivelaktiga handlingar, så är det inte speciellt märkligt att många människor kanske upplever den i dess institutionaliserade form som ännu mer hycklande.

⁷⁹ <http://www.sacred-texts.com/oto/engccxx.htm>.

4. RESULTAT OCH DISKUSSION

4.1 Resultat

I denna uppsats har jag försökt belysa hur religion kan användas samt komma till uttryck i hårdrockstexter.

Undersökningen visade på en stor bredd vad gäller förmedlingen av ett budskap där olika aspekter av religionen blev belysta. I ett av fallen saknades i princip ett direkt budskap; texten fungerade snarare som ett direkt återberättande av en biblisk berättelse. I ett annat fall kunde texten kring en biblisk berättelse tolkas som en vädjan till människor att börja tro på Jesus innan det är försent. I två av fallen blev de mörkaste aspekterna av religionen belyst: destruktiva sekter. Dessa två texter kunde ses som en varning; trots ett kärleksfullt budskap så kan tron utnyttjas och förleda människor. Just kritik mot framförallt kristendomen och framförallt skenheligheten inom denna, visade sig vara ett vanligt tema hos band med icke-troende textförfattare. Hos de två texter som valdes ut för uppsatsen blev två olika aspekter av detta belyst. Den ena texten kunde ses som ett hån mot kristendomen i sig. Budskapet var att vi människor enbart begår skenheliga handlingar för att få komma in i himmelriket och all vår vakna tid går åt till att tillbe en man som vi inte ens kan se med blotta ögat. Den andra texten kritiserade däremot själva uppkomsten av s k TV-evangelister och deras utnyttjande av tron för att tjäna pengar. Avslutningsvis analyserades två texter innehållandes riktigt hätska utfall mot kristendomen. Vad som från början såg ut som ett hyllande av Satan visade sig ha en djupare mening. Texterna kunde även ses som ett hyllande av människans självständighet och att inte vara underkastad några religiösa dogmer, vilket kan ses som en form av upplysningstänkande.

Trots att samtliga texter berörde olika aspekter av kristendomen, så innehöll de förvånansvärt få religiösa metaforer. En av få bibliska metaforer återfinns i låten *King antichrist* där Satan beskrivs metaforiskt i form av en ondskefull orm, vilket är en referens till den orm som fick Adam och Eva att gå emot Guds vilja i Edens trädgård. Ett annat exempel återfinns i *Lion of Judah* där det finns utrymme för en alternativ tolkning. Om man ser texten som ett förebud om Jesus ankomst, så representerar lejonet utan tvekan just Jesus då det även är en vanlig symbol inom kristendomen.

Hur kan då dessa texter ses som en del av en religiös mångfald? Undersökningen har visat att det finns flera aspekter av detta och alla kan sägas svara utifrån olika intressen och belysa olika aspekter av tron. Med ”religiös mångfald” i texternas bemärkelse tänker jag på bland annat de olika aspekter av religionen som har framkommit i analysen. Det har rört sig om ett förmedlande av ett kristet budskap, skarp kritik av skenhelighet inom kristendomen, religiös fundamentalism och slutligen satanism där ett hyllande av människans självständighet visade sig framträdande. Detta visar att religionens många aspekter är något som starkt engagerar människor oberoende av vad man själv tror på eller ens om man är troende eller icke-troende. Framförallt kan musiken och texterna upplevas vara något mycket större än enbart ett framförande. Detta kommer jag däremot att diskutera mer i diskussionsdelen.

Vad Metallica hade för motiv till att skriva låten *Creeping Death* är däremot svårt att säga. Som jag skrev tidigare så brukade bibliska berättelser vid mitten av 1980-talet sällan vara föremål för låttexter om inte författaren hade ett tydligt budskap att förmedla. Denna text kan därför sägas skilja sig från de andra vad gäller budskapet.

4.2 Diskussion

När hårdrocken på allvar började utvecklas vid mitten av 1960-talet, så var det förmodligen få som trodde att texterna skulle utvecklas till något djupare än att bara handla om fester, alkohol och sex. Detta tycks i alla fall ha varit den generella fördomen och det är mycket möjligt att den i början stämde ganska väl. Med tiden ändrades detta mer och mer och efter att 1970-talet hade inträtt så började fler och fler grupper låta sina texter ha religiösa teman. Jag menar att detta inte är speciellt märkligt. Religionen har alltid svarat mot mänskliga intressen och behov och i en tid av ökad privatreligiositet är det naturligt att uttrycksformerna tar sig mer och mer spännande och annorlunda former. Min poäng är att man definitivt kan se hårdrockens texter som en del av denna ökande religiösa mångfald. Religion och tro engagerar människor på en rad olika plan; med kunskap om religionen kan vi exempelvis förstå konflikter ute i världen. Oavsett hur man ställer sig till trosatserna så går det inte att förneka att människor finner dem inspirerande på flera sätt, framförallt hos textförfattare, vilket jag har försökt visa med denna uppsats. En extra spännande aspekt av detta framträder när en icke-troende textförfattare finner en bibelberättelse så inspirerande att han eller hon skriver en text kring den (exempelvis *Creeping Death*). Musik är utan tvekan ett kraftfullt instrument för att förmedla tankar, känslor och åsikter. Som vi har sett var det under framförallt 1970- och 1980-talet

mycket diskussion kring hur främst ungdomar påverkades negativt av detta. Idag har denna debatt lugnat ner sig och man skulle kunna göra det enkelt för sig med att avfärda allt som moralpanik. Jag är däremot inte helt övertygad om detta. Många musiker är stora förebilder för många människor. Att deras texter kan tolkas på ett sätt som textförfattaren inte hade avsett är en konsekvens som mer eller mindre får tas med i beräkningen. Detta gäller inte minst inom hårdrocken där samhälls- och religionskritik många gånger mer eller mindre är gömda bakom metaforer med skiftande grad av tydlighet.

En av mina utgångspunkter för denna uppsats har varit hur man kan se hårdrocksmusiken och dess texter som en del av den religiösa pluralism som Rodney Stark talar om. Jag är övertygad om att ett band och dess texter kan nå ut och beröra människor på ett sätt som kan liknas vid en religiös upplevelse. På samma sätt kan handlingar såsom att gå på konsert och klä upp sig i typiska hårdrockskläder inför detta (d v s läder och nitar) vara ett uttryck för denna typ av privatreligiositet. Det blir som en form av ritual. I publiken blir den enskilde individen en del av något större; en gemenskap bildas där och då som med musikens energi kan ge upphov till ett närmast euforiskt tillstånd. Därmed håller jag med i Starks kritik utav ”sekulariseringsteorin”. Vi människor har förmodligen inte blivit mindre andliga av oss; religionen fyller istället andra funktioner för oss idag och tar sig därmed andra uttryck än förr i världen. Många skulle nog mena att ett konsertbesök inte är detsamma som att utöva sin tro. Eftersom den organiserade religionsutövningen har fått ge vika för en mycket mer individcentrerad religionsutövning, så finns det dock anledning att fundera över detta en extra gång. Emperor Magus Caligula i bandet Dark Funeral definierar till exempel sitt bands konserter som en form av högmässa till Satans ära. Det är där och då han förmedlar sin tro till andra människor. Detta är däremot en uppfattning som inte nödvändigtvis behöver delas av publiken, då många lika gärna kan se konserten som vilken black metal-konsert som helst där musiken står i fokus. Därmed läggs inte någon djupare mening i budskapet som förmedlas.

Precis som Stark så tror även jag att religiositet är något som sitter väldigt djupt hos oss människor. Detta kommer till uttryck på olika sätt från person till person. Individer som i sin vardag inte betecknar sig som speciellt andliga söker sig ändå till kyrkan, moskén eller synagogan vid tidpunkter då livet känns svårt. Dessa platser symboliserar förmodligen fortfarande trygghet och värme för många människor, därför tror jag inte att dessa kommer att spela ut sin roll på väldigt lång tid. Precis som jag nämnde i teoriavsnittet så tror jag snarare att vi kommer att uppleva en återkomst för religionen där musik och dess texter är en del av denna strömning.

Under bara det senaste seklet har världen blivit mycket mindre tack vare globaliseringen. Vid början av 1900-talet var den lokala sockenkyrkan ännu en knutpunkt för gemenskap och möten med andra. Idag finns inte denna gemenskap kvar på samma sätt. Idag finns däremot andra samlingspunkter tack vare bland annat Internet. Just vid kriser och katastrofer får vi däremot fortfarande bevisat för oss att kyrkan fortfarande fyller en funktion och prästerna fungerar då som professionella medmänniskor. Vi lever även i en tid när människor i allt högre grad söker sig till alternativa trosläror såsom olika riktningar inom ”new age”. Hur detta ska tolkas är upp till var och en, men dessa strömningar kan definitivt ses som ett resultat av att många människor upplever att det fattas något inom mer etablerade och traditionella religioner. På samma sätt måste exempelvis kristendomen finna nya vägar för att nå ut till människor. Hårdrocken har alltid i första hand attraherat ungdomar. Att som troende hårdrockare starta upp ett band med ett kristet budskap och dessutom få många icke-troende personer som lyssnare måste därför vara en mycket stor vinst för kristendomen. Jag tror därför att vi inom de kommande åren kommer att få se en ökning utav kristna band; inte bara inom hårdrocken utan även inom andra musikgenrer.

Mot bakgrund av detta så tror jag därför inte att vi någonsin kommer att få se någon total sekularisering av samhället. Jag tror att Stark har rätt i mycket av sin ”fortlevnadsteori”. Människan har alltid varit nyfiken till sin natur och behovet av att fortsätta tro på en högre makt för att urskilja en mening i tillvaron kommer inte att försvinna. Jag tror inte att det spelar någon som helst roll hur mycket motbevisad Bibeln blir i framtiden vad gäller sina sanningsanspråk. Religionen kommer att finna nya vägar och uttryckssätt och kommer hela tiden att finnas i bakgrunden; inte minst inom musiken. Därmed finns det plötsligt verkligen skäl för uttrycket ”hårdrock är en livsstil”.

4.3 Vidare forskning

I en större undersökning hade man kunnat utöka undersökningen till att även omfatta en fältundersökning med intervjuer. Ett lämpligt uppslag hade kunnat vara att besöka någon konsert och fråga både ungdomar och vuxna hur de ser på förhållandet mellan religion och hårdrocksmusik. Om man vill fortsätta i samma, lite mindre och begränsade stil som denna uppsats så kan man naturligtvis analysera andra texter och försöka urskilja andra motiv. Det är värt att poängtera att de åtta texter som är föremål för analys i denna uppsats inte på något vis är de enda eller de mest kända låtar som behandlar religion.

5. SAMMANFATTANDE AVSLUTNING

I denna uppsats har jag försökt belysa hur religion används och kommer till uttryck i hårdrockstexter. Detta har gjorts genom analys av åtta stycken hårdrockstexter som belyser olika aspekter av framförallt kristendomen. Utifrån detta kunde man uttolka ett flertal budskap. Jesus snara ankomst, kritiserande av den etablerade religionsutövningen, varningar för destruktiva sekter samt ett hyllande av Satan och människans självständighet var några av de budskap som kunde uttolkas. Något som överraskade var att texterna inte direkt använde sig av religiösa metaforer. Detta förenklade tolkningsarbetet som kunde genomföras med bakgrundsinformation om både textförfattarna och med hjälp av Bibeln. Avsaknaden av direkta metforer i texterna var däremot lite av en besvikelse. Metoden som användes för tolkningsarbetet var hermeneutisk och teorin som användes var Rodney Starks ”fortlevnadsteori” som utgick från den sk ”rational choice”-teoretiska modellen.

Inledningen bestod av en kort presentation av rockmusiken och dess koppling till det ockulta, mina frågeställningar samt tidigare arbeten som är relevanta i sammanhanget. Därefter följde ett kapitel som övergripande beskrev hårdrockens historia med en viss betoning på de kontroverser som har uppstått kring dess eventuellt skadliga budskap. Detta tog slutligen avstamp i den norska black metal-scenen och hur denna på kort tid försämrade genrens rykte markant genom en serie kyrkbränder. Den ”klassiska” satanismen, instiftad av Anton LaVey genom *Church of Satan*, tar dock avstånd från dessa dåd.

Efter en löpande analys av de åtta texterna följde en övergripande sammanfattning av resultatet (se ovan) samt en diskussionsdel. Denna mynnade ut i ett konstaterande att hårdrocksmusiken idag kan ses som en del av den religiösa mångfalden i världen. Människan, samhället och religionen är alla intimt förknippade med varandra och likaså i samspel. När samhället förändras, förändras även religionsutövningen och denna tar sig hela tiden nya uttryck. Ett led i denna process har varit en alltmer individualiserad privatreligiositet där den organiserade religionen genom exempelvis traditionella kyrkor har minskat i popularitet. Eftersom musik kan beröra människor på ett mycket starkt sätt och ge upphov till en närmast religiös upplevelse (undersökningen visade också att vissa band även såg sina konserter som en religiös mässa) så kan man definitivt tala om att religionen genom hårdrocken har funnit nya vägar för att nå ut med ett budskap. Detta skulle inte minst kunna attrahera ungdomar, som är den målgrupp genren traditionellt har vänt sig till. Den organiserade religionen fyller dock fortfarande en funktion, vilket inte minst visar sig när människor är i behov av stöd i

kriser av olika slag. Uppsatsen avrundades slutligen med ett uppslag för fortsatta undersökningar på samma tema, exempelvis genom intervjuer med konsertbesökare.

6. REFERENSER

Litteratur:

Andersson, Daniel & Sander, Åke (red) (2009). ”Religion och religiositet i en pluralistisk och föränderlig värld”. *Det mångreligiösa Sverige - Ett landskap i förändring*. Lund:

Studentlitteratur

Arlebrand, Håkan & Wallin, Kerstin (2001). *Den onde – från forna tiders djävulstro till modern satanism*. Örebro: Bokförlaget Libris

Bibel 2000: *Andra Moseboken*

Bibel 2000: *Första Moseboken*

Bibel 2000: *Johannesevangeliet*

Bibel 2000: *Matteusevangeliet*

Bibel 2000: *Josua*

Bossius, Thomas. "I skuggan av maktens herre - om musik, religion och rasism i den nordiska black metal-kulturen" i Göran Larsson (red) (2003). *Talande tro - ungdomar, religion och identitet*. Lund: Studentlitteratur

Djupe, Paul A; Olson, Laura R. (2008). *Encyclopedia of American Religion and Politics*. New York: Checkmark Books

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber

Håkansson, Paula; Johansson, Zenita (1993). *Satan i cd'n - Om satanism, provokation och samhällskritik i rockmusiken*. Lund: Centrum för teologi och religionsvetenskap

McBrain, Nicko. ”Jag ber till Gud varje dag” i Roul Åkesson (red) (1998). *Metal Bibeln*. Malmö: Bible for the Nations

Miranda, Ulrika Junker (red) (2007). *Bonniers uppslagsbok*. Stockholm: Albert Bonniers förlag AB

Rander, Tommy (1988). *Rockens roll*. Stockholm: Ordfronts förlag

Rasmusson, Ludvig (1988). *Rockens historia*. Täby: Norstedts förlag

Sneum, Jan (2005). *Bonniers Rocklexikon*. Stockholm: Albert Bonniers förlag AB

Svahn, Clas (2007). *Sekter och hemliga sällskap i Sverige och världen*. Stockholm: Bokförlaget Semic

Internet:

Hplovecraft.com: *Lovecraftian Music*. [Internet: <http://www.hplovecraft.com/popcult/music.asp> hämtat 110523]

Jam! Showbiz Music: *Slayer Likes Bad-boy Image*. [Internet: <http://jam.canoe.ca/Music/2006/07/09/1675185.html> hämtat 110512]

Jordan Rudess.com: *DT's beliefs*. [Internet: <http://www.jordanrudess.com/forum/showthread.php?t=2975> hämtat 110506]

Lunds universitet: *2005: Rodney Stark*. [Internet: <http://www.teol.lu.se/forskning/hedersdoktorer/2005/> hämtat 110509]

Musikrecensioner: *War pigs – Black sabbath*. [Internet: <http://musikrecensioner.wordpress.com/2010/09/24/war-pigs-black-sabbath/> hämtat 110409]

Nationalencyklopedin: *Fundamentalism*. [Internet: <http://www.ne.se/fundamentalism> hämtat 110610]

Nationalencyklopedin: *Hårdrock*. [Internet: <http://www.ne.se/hardrock> hämtat 110408]

Paranormal.se: *Satanism*. [Internet: <http://paranormal.se/topic/satanism.html> hämtat 110420]

Sacred-texts.com: *The Book of the Law*. [Internet: <http://www.sacred-texts.com/oto/engccxx.htm> hämtat 110523]

Salon.com: *Inside the Columbine High Investigation*. [Internet: <http://www.salon.com/news/feature/1999/09/23/columbine/index.html> hämtat 110521]

Songfacts.com: *Suicide Solution by Ozzy Osbourne*. [Internet:
<http://www.songfacts.com/detail.php?id=1303> hämtat 110422]

Youtube.com: *Dark Funeral – Interview (episode 276)*. [Internet:
http://www.youtube.com/watch?v=Sp_hTvOVSHQ&feature=related hämtat 110521]

Youtube.com: *Dee Snider Addresses the PMRC*. [Internet:
<http://www.youtube.com/watch?v=KqxdYaDLZRQ> hämtat 110429]

Youtube.com: *Ozzy Osbourne – Miracle Man*. [Internet:
<http://www.youtube.com/watch?v=Hd6ISmCPHgg> hämtat 110523]

Youtube.com: *Rundgång*. [Internet: <http://www.youtube.com/watch?v=iNCDUAsg03o>
hämtat 110420]

Youtube.com: *The History of Heavy Metal - Part 8 (Religion and Satanism)*. [Internet:
<http://www.youtube.com/watch?v=SFfb-I-f59I> hämtat 110414]

Tidning:

Hallgren, Torbjörn. 2011. ”Megadethsångaren om sin omvändelse”. *Dagen*, 10 februari

Låttexter:

Dark Funeral - *King Antichrist*
Från albumet *Attera Totus Sanctus*, Regain records 2005

Dream Theater - *In the Name of God*
Från albumet *Train of Thought*, Elektra records 2003

Evergrey - *In the Wake of the Weary*
Från albumet *The Inner Circle*, InsideOut Music 2004

Iron Maiden - *Holy Smoke*
Från albumet *No Prayer for the Dying*, EMI records 1990

Metallica - *Creeping Death*
Från albumet *Ride the Lightning*, Elektra records 1984

Morbid Angel - *Blasphemy*
Från albumet *Altars of Madness*, Earache records 1989

Rob Rock - *Lion of Judah*
Från albumet *Holy Hell*, AFM Records 2005

Slayer - *Jesus Saves*

Från albumet *Reign in Blood*, Def Jam records 1986